

УДК 9 (478)

УКРАЇНСЬКА АВТОНОМІЯ ТА НАЦІОНАЛЬНА АРМІЯ В РЕЦЕПЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ І ТИМЧАСОВОГО УРЯДУ (ВІД ЛЮТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ДО ПЕРШОГО УНІВЕРСАЛУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ)

Михайло ГАЛУЩАК

аспірант НДІУ

Анотація. У статті автор аналізує погляди лідерів українського політичного та військового середовища щодо формування української держави та армії у період від Лютневої революції 1917 р. до проголошення Першого універсалу Центральної Ради 10 (23) червня 1917 р. Також зосереджено увагу на українсько-російських взаєминах цього періоду та процесі українізації армії.

Ключові слова: військово-політична думка, Центральна Рада, ідеї федералізму, українізація армії.

УКРАИНСКАЯ АВТОНОМИЯ И НАЦИОНАЛЬНАЯ АРМИЯ В РЕЦЕПЦИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ РАДЫ И ВРЕМЕННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА (ОТ ФЕВРАЛЬСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ ДО ПЕРВОГО УНИВЕРСАЛА ЦЕНТРАЛЬНОЙ РАДЫ)

Михаил ГАЛУЩАК

аспірант НІІУ

Анотація. В статті автор аналізує погляди лідерів української політичної та військової середовища на формування українського державства та армії в період від Февральської революції 1917 г. до провозглашення Первого універсала Центральної Ради 10 (23) юня 1917 г. Также сосредоточено внимание на украинско-российских отношениях этого периода и процессе украинизации армии.

Ключевые слова: военно-политическая мысль, Центральная Рада, идея федерализма, украинизация армии.

UKRAINIAN AUTONOMY AND NATIONAL ARMY IN THE RECEPTION OF THE CENTRAL RADA (COUNCIL) AND THE PROVISIONAL GOVERNMENT (FROM THE FEBRUARY REVOLUTION TO THE FIRST UNIVERSAL OF THE CENTRAL RADA)

Mykhailo HALUSHCHAK

post-graduate student of RIUS

Annotation. In this article, the author analyzes opinions of leaders of Ukrainian political and military environments on forming Ukrainian state and army in the period from February Revolution in 1917 till announcing the First Universal of Central Rada on the 10th (23rd) of June in 1917. Also, attention is focused on Ukrainian-Russian relations of this period and the process of Ukrainization of the army.

Key words: military and political thought, the Central Rada, the idea of federalism, Ukrainization of the army.

© Галушак М.

У міжнародній політиці все більш актуальними стають дискусії про подальшу долю Росії. Економічні та політичні санкції проти цієї держави, нестабільність її економіки, участь у збройних конфліктах, міцна вертикаль російської влади наштовхують нас на історичні паралелі з 1917 р., коли відбулась Лютнева революція. Однак попри те, що в 1917 р. у Росії двічі змінювались владні політичні еліти, всі вони, як і попередня царська влада, сприймали українські землі як невід'ємну частину своєї держави. Українські політики та військові вповні не скористались поваленням династії Романових для сформування своєї держави та створення ефективних збройних сил як гаранта національної безпеки. Петроградський Тимчасовий уряд ставив численні перешкоди щодо намагань українців створити свою автономну державу у складі Російської Федерації. Незважаючи на таку позицію російських політиків, керівництво Центральної Ради не ідентифікувало їх як відкритих противників української держави. Тому аналіз помилок, що їх допустили українські політики та військові у вкрай важливі перші місяці після повалення російського царату на початку ХХ ст., – у разі подібних паралелей у ХХІ ст. – є актуальним науковим завданням.

Мета статті – проаналізувати українську військово-політичну думку від Лютневої революції до проголошення Першого універсалу Центральної Ради 10 (23) червня 1917 р., з'ясувати особливості поглядів тогочасних українських політичних та військових діячів на актуальні суспільно-політичні та військові процеси.

Українська історіографія налічує чимало праць, присвячених політичній та

військовій історії Української революції 1917–1921 рр. Проте ще бракує ґрунтовних досліджень щодо загального аналізу військово-політичних подій від Лютневої революції до проголошення Першого універсалу. Дослідники здійснювали розвідки окремих аспектів української військової політики цього періоду: В. Голубко в монографії «Армія Української Народної Республіки 1917–1918: Утворення та боротьба за державу» детально аналізує процес українізації частин російської армії. У книзі «Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.)» автори І. Крип'якевич, Б. Гнатевич, З. Стефанів та ін. розкривають військовий фактор у діяльності Центральної Ради. М. Ковальчук у книзі «Битва двох революцій: Перша війна Української Народної Республіки з Радянською Росією. 1917–1918 рр.» докладно висвітлює вплив політичних процесів в Росії на становище армії. Ф. Турченко у ряді своїх наукових статей акцентує увагу на ролі «самостійників» та «соціалістів» у формуванні української армії.

Багатий матеріал щодо подій на території сучасної української держави весною 1917 р. дають нам тогочасні тексти численних відозв та декларацій зборів і з'їздів, які проводили українські громадські організації, політичні сили, військові, робітники, селяни. Важливою джерельною базою для дослідження цієї тематики слугують також спогади, листування, архівні фонди членів Центральної Ради й тогочасних українських військових діячів. Основними науковими джерелами є опубліковані тексти та документи.

Важливим аспектом теми є висвітлення участі військових у революційних подіях у Петрограді в лютому 1917 р. Першими за повалення старого режиму

виступили солдати Волинського полку, який головним чином складався з українців.

Ф. Турченко подає інформацію про те, як українські політичні сили реагували на переворот у Петрограді 27 лютого. Розвиток подій у столиці Російської імперії захопив політиків у Києві знезацька. Показово, що інформація про переворот у Петрограді дійшла до столиці нинішньої України наступного дня, 28 лютого, о 15.00 – через службовців управління Південно-Західної залізниці. Того ж дня у приміщенні Всеросійського союзу міст відбулася екстрена нарада Комітету Південно-Західного фронту, багато членів якого одночасно входили до ради Товариства українських поступовців – найвпливовішої на той час української громадської організації (значна частина її представників згодом зайняли ключові посади у Центральній Раді). За свідченням одного із майбутніх членів Центральної Ради Д. Дорошенка, 29 лютого у помешканні командувача Київського військового округу генерала М. Ходорівича на нараду зібралися представники місцевої влади і громадськості Києва. Не маючи точної інформації щодо характеру подій у Петрограді, члени наради не виробили спільної стратегії щодо подальших дій. Одна частина присутніх запропонувала виступити з відозвою до населення з проханням зберігати спокій, інша – звернутися до командувача Південно-Західного фронту генерала О. Брусилова щодо рекомендації подальших дій. Генерал не відповів. 2 березня жителі Києва дізнались про Лютневий переворот уже зі шпальт місцевих газет [17].

З березня українські громадсько-політичні організації зібрались для створення українського представницького

органу політичних, громадських, культурних та професійних організацій, який отримав назву *Центральна Рада*. Найбільший політичний вплив у Раді мала Українська соціал-демократична партія («есдеки»), очолювана В. Винниченком. Другою найвпливовішою політичною силою була Українська партія соціалістів-революціонерів («есери»). Певний вплив мала й Українська партія соціалістів-федералістів. «Праві» були представлені невеликим числом членів Української демократично-хліборобської партії. Головою Центральної Ради заочно обрали 50-літнього М. Грушевського. М. Ковальчук зазначає, що в українському суспільстві М. Грушевський мав образ мученика, адже, починаючи з 1914 р., перебував на засланні на території сучасної Росії. На численних київських мітингах і зборах весною 1917 р. лунали гасла: «Батько Грушевський наш голова», «Україна – мати, Грушевський – батько!» [9, с. 28–29].

Новоутворену Центральну Раду українці сприймали як найвищий орган української влади на території українських земель. Доказом цієї тези слугують протоколи різноманітних зборів, які почали проводити українці весною 1917 р. 16 квітня Український губернський з'їзд у Харкові звернувся до Центральної Ради з проханням висловити перед Московським військовим округом ноту протесту від місцевих українців щодо недопущення приєднання до нього українських земель [18, с. 211]. Таким чином, можна припустити, що українці були готові формувати свої органи влади.

Однак у свідомості українського суспільства центр управління рішень на початку 1917 р. все одно пов'язувався з Петроградом. Про це свідчать і численні вітальні телеграми, які надсилали збори

українців з різних міст Російської імперії. Крім вирішення соціальних проблем, українці очікували й на розв'язання національного питання. У своїй «Відозві» від 2 березня 1917 р. петроградський Тимчасовий український революційний комітет, звертаючись до українських офіцерів та робітників, зазначив: «На вас лежить під сю важку хвилину величезна відповідальність перед нашою нацією, величезної ваги завдання – дати напівсвідомій українській жовнірській масі гасло боротьби за національну волю українського народу» [18, с. 36]. Українці м. Воронежа клопотали перед Тимчасовим урядом про повернення із заслання в Росії Галицького митрополита Андрея Шептицького [18, с. 39].

Революцію у Петрограді лідери Центральної Ради сприймали як шанс на політичну автономію. Однак ідею повного відокремлення від Росії соціалістичні лідери називали «національним сепаратизмом». «Оборонці української національності не будуть націоналістами», – підкреслював М. Грушевський [14, с. 10–12]. «Коли ми підемо «навпростець», то можемо і на Україні... створити повну анархію», – висловлювався у цей час щодо можливого відокремлення від Росії один із лідерів Української партії соціалістів-федералістів Олександр Шульгін [3, с. 11].

У своїх виступах голова Центральної Ради бачив майбутнє України «в Федеративній Республіці Російській» [14, с. 47]. Ідеї автономії України у складі федеративної Росії на той час були найпопулярнішими серед української політичної еліти. Свою роль у таких переконаннях відіграв приклад успішного створення Сполучених Штатів Америки та популярні на той час ідеї соціалізму, які передбачали класову боротьбу, а не боротьбу між

націями. Тогочасний державний службовець та журналіст І. Кедрин у своїх спогадах стверджував: «І за революції всі були «соціялістами». Пишемо те слово в «лапках», бо ж насправді С. Єфремов і А. Ніковський, редактор «Ради», згодом «Нової Ради» і перший голова Українського Національного Союзу не мали нічого спільного з соціалізмом, хоч офіційно належали до партії Соціалістів-федералістів, так само, як д-р І. Луценко, лікар, організатор Одеської Військової Ради, не мав нічого спільного з соціалізмом, хоч його партія називалася «Партією соціалістів-самостійників». Це була мода на соціалізм, яка настала з реакції на царський режим Романових, для якого «соціалізм» був анатемою» [7, с. 78]. Всі тогочасні партії, які мали своє представництво у Центральній Раді, мали у своїй назві слово «соціалізм». Однак небажання Тимчасового уряду вирішувати питання надання українцям автономії та українізації армії з часом похитнуло його позитивне сприйняття в середовищі українських політиків. Один із лідерів українських «есерів» В. Голубович під час свого виступу на з'їзді Української партії соціалістів-революціонерів 4–5 квітня 1917 р. розкритикував петроградську політичну верхівку. «Ми не можемо забувати, – йшлося у виступі, – що Тимчасовий уряд буржуазний, який ми не можемо піддержувати остільки, оскільки він противиться нашим найближчим завданням» [5, с. 147].

Підтверджує популярність ідей соціалізму у тогочасній Наддніпрянській Україні у своїх спогадах і майбутній командир Січових стрільців Є. Коновалець. Він, зокрема, спостеріг і те, що серед галичан популярність соціалістичного руху була вкрай низькою [10, с. 31]. І. Хома зазначає, що це позначилось і на

становищі військовополонених галичан у підросійській Україні – куди гіршому, аніж полонених німців, угорців та ін. [20, с. 38]. Не поділяти соціалістичних поглядів для Тимчасового уряду означало не поділяти ідеї подальшого існування Російської імперії.

Поруч з робітниками важливу роль у революційних подіях у Російській імперії відіграли солдати. Їхній вплив позначився і на новостворених після Лютневої революції виборних колегіальних представницьких органах на місцях, які стали називатись *Ради робітничих та солдатських депутатів*.

Починаючи з березня 1917 р., часті стихійні мітинги охопили й армію. У своїх відозвах та деклараціях українські солдати, як і більшість тогочасних українських політиків, також бачили Україну у складі Російської Федерації [18, с. 229–230]. Однією з причин політизації армії стали значні соціальні зміни в її складі. Так, В. Голубко надає таку інформацію: впродовж 1915–1916 рр. у полон потрапило майже 2 млн. солдатів, дезертирів було близько 1,5 млн., офіцерський корпус позбувся своєї колишньої «дворянської» природи; офіцерів шляхетного походження на 1917 р. було лише близько 20%. Усе це не могло не вплинути на погляди представників командного та начальницького складу армії. Як зазначав голова Тимчасового комітету Державної Думи Російської імперії М. Родзянко, «командний склад тепер більше просякнутий цивільним духом, ніж це було до війни» [4, с. 27].

У середовищі українських солдатів популярною була ідея формування військових частин російської армії за національним принципом. За свідченням члена Центральної Ради П. Феденка, «цим способом вони (солдати. – М. Г.) мали

надію швидше попасти в рідний край. Грала тут велику роль й національна свідомість» [19, с. 6]. У російській армії вже були три полки, які склалися переважно з українців: Волинський, Лейб-гвардії гренадерський та Ізмаїльський. Як зазначає В. Голубко, на початок 1917 р. із 6 млн. 798 тис. військовиків дієвої російської армії і 2 млн. 260 тис., що перебували у запасних частинах, українські солдати становили 3,5 млн., українці у російській армії складали майже 40% [4, с. 24].

Після перемоги Лютневої революції у столиці Російської імперії було створено Українську військову раду для формування українських військових частин. Серед політичних сил в Україні, які займали активну позицію у формуванні українського війська, слід відзначити «Братство самостійників» та пов'язані з ним групи націоналістичного напрямку. Серед партій подібні погляди відстоювали Українська хліборобсько-демократична партія та Українська партія соціалістів-самостійників. Першим кроком для створення української армії мала б стати українізація російської армії – створення у ній українських військових одиниць.

Незважаючи на те, що «самостійники» не мали відчутного впливу у Центральній Раді, з початком Лютневого перевороту вони розгорнули активну діяльність у середовищі військових. Своєрідним «локомотивом» руху за створення українського війська був поручник Київського Окружного військового суду, член Центральної Ради М. Міхновський. Разом із своїми «правими» однодумцями автор брошури «Самостійна Україна» 6 березня 1917 р. скликав перші підготовчі збори Київського гарнізону, в якому взяло участь 221 особа. Збори ухвалили рішення розпочати творення регулярної

національної армії. В. Голубко повідомляє, що для поширення агітації за українізацію армії було надруковано 30 тис. примірників резолюції зборів, які й були розповсюджені серед українських солдатів [4, с. 36]. Із «Оголошення про створення Установчої української військової ради» дізнаємося, що 9 березня 1917 р. військове віче у Києві звернулось до Тимчасового уряду, щоб у полках, де більшість солдатів становили українці, «негайно було військовим приказом заведено уживання Української Урядової мови і щоб такі полки поповнювались українцями, в командний склад призначались офіцери Української народности» [18, с. 49]. Як зазначає Ф. Турченко, М. Міхновський, виступаючи 11 березня перед тисячами військовослужбовців, закликав солдатів та офіцерів до творення добровольчого підрозділу – Першого українського полку ім. Богдана Хмельницького [16, с. 224].

Керівництво Центральної Ради українізацію російської армії, у кращому разі, толерувало, але загалом українські соціалісти не прагнули до творення українських збройних сил. В. Винниченко у статті «Український мілітаризм» зазначав: «Не «своєї армії» нам соціал-демократам і всім щирим демократам треба, а знищення всяких постійних армій. Українського мілітаризму не було, не повинно його бути й далі» [18, с. 192–193].

У березні 1917 р. українці створили дві військові організації, які все ж приступили до творення українських збройних сил. Це були Організаційний комітет для формування Українського Війська на чолі з командиром Київської запасної бригади полковником О. Глинським та Військовий клуб ім. Полуботка. Активну діяльність у створенні української армії розгорнули «полуботківці», у статуті

яких було чітко вказано, що організація ставить собі за мету зорганізувати всіх солдатів української національності [18, с. 60]. Весною 1917 р. українці у російській армії почали об'єднуватись в «Українські громади». Формування відбувалось на рівні рот, а вже потім – на рівні полків у кількості восьми–двадцяти чоловік.

Інших поглядів на вирішення українського питання в російській армії дотримувалося її командування, яке доклало чималих зусиль, щоб зупинити українізацію у лавах солдатів, вбачаючи у цьому розкол збройних сил. «Українська громада» V армії у своїй декларації наголосила, що війну проти Німеччини продовжуватиме [18, с. 229–230]. На запит командувача Київського військового округу генерала М. Духоніна від 20 березня 1917 р. до Ставки Верховного головнокомандувача щодо надання дозволу на формування окремих українських підрозділів надійшла відповідь: «...український легіон може формуватись лише з осіб, не зобов'язаних військовою службою, тобто тих, котрі не досягли призовного віку або ж переросли термін призовної служби» [4, с. 45].

Створення Першого українського полку ім. Б. Хмельницького обговорювали на нараді виконавчого комітету Київської ради солдатських і офіцерських депутатів. Ідею створення полку на нараді відстоювали М. Грушевський, В. Винниченко та М. Міхновський. Втім, за свідченням В. Голубка, у своїй ухвалі виконавчий комітет визнав українізацію армії шкідливою, бо це «могло дати поштовх до вимог виділення усіх українських елементів із загальної російської армії, що може дезорганізувати та знищити боєздатність згуртованої армії перед вирішальними боями» [4, с. 45].

Однак 18 квітня на Сирецькому полі в Києві на українському військовому святі солдати етапної збірної станиці самочинно проголосили себе Першим Українським Козачим полком ім. гетьмана Богдана Хмельницького. Як зазначають автори книги «Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.)», значний вплив на солдатів мав Військовий клуб ім. Полуботка. За кілька днів було проведено організацію цього полку відповідно до військової ієрархії. Його чисельність складала 3574 особи. Під натиском громадської думки командувач Південно-Західного фронту генерал О. Брусилов, який спочатку погрожував розігнати «дезертирів», все ж таки дав згоду на формування цього полку. Проте вище керівництво армії виставило умови – головна частина полку має піти на фронт, у Києві ж мають залишитись лише 500 військових. Зрештою, «богданівці» відмовились їхати на фронт, чекаючи погодження Першого всеукраїнського військового з'їзду [8, с. 361].

З'їзд розпочався 5 травня 1917 р. На нього прибули 1 тис. делегатів від 1 млн. солдатів-українців. За даними В. Голубка, близько 45% його учасників становили прихильники «самостійників» [4, с. 51]. Цей факт підтверджує і порядок денний з'їзду, на якому було чітко порушено питання українізації армії: «...планомірність переведення одноплемянності полків і військових частин на Південному і Південно-Західному фронтах» [18, с. 201]. На з'їзді було створено найвищий український військовий керівний орган – Український генеральний військовий комітет (УГВК). У своїй діяльності цей орган визнавав над собою владу Центральної Ради і не підпорядковувався Тимчасовому уряду та російському

військовому командуванню. Головою УГВК було обрано делегата від мінського Українського з'їзду військових С. Петлюру. Його однопартієць П. Феденко у своїх спогадах позитивно оцінив це призначення: «Бачимо його скрізь: на мітингах, на з'їздах, на комітетах; на партійних засіданнях, у земстві і на парламентській трибуні Центральної Ради» [15, с. 14].

Однак командувач 34-го армійського корпусу П. Скоропадський у своїх спогадах критично оцінював діяльність членів УГВК: «Всі вони робили враження неуків у своїм ділі. Власне кажучи, ніякого діловодства ще не було, і здається, уся їхня увага була звернута на боротьбу з командуючим війська київської військової округи» [4, с. 53]. Деякою мірою така оцінка П. Скоропадського була зумовлена неналежною задіяністю військових спеціалістів строкової служби в діяльності УГВК, які в той час були змушені насамперед виконувати свої обов'язки у військових частинах.

Переломним для історії російських та українських революціонерів став Другий всеукраїнський військовий з'їзд, який розпочав свою роботу 5 травня 1917 р. у Києві. Негативним ставленням до з'їзду російські політики та військові підтвердили своє небажання прислухатися до вимог українців. Військовий міністр О. Керенський розіслав по всіх частинах російської армії телеграму із заборонаю участі в ньому. Проте в перший день з'їзду на нього прибули 1976 делегатів, які представляли 1 млн. 732 тис. 442 українських військових. Згодом кількість делегатів збільшилась до 2500 осіб. У своїй «Постанові» ухвалили рішення більше не звертатись до Тимчасового уряду з проханням про автономію, а керівництву Центральної Ради рекомендувалося

приступити самотужки до «фактичного переведення в життя підстав автономного ладу» [18, с. 388]. У своєму виступі одесит поручник Романенко навіть закликав розірвати будь-які стосунки з Тимчасовим урядом. Саме під натиском військових Центральна Рада проголосила на Другому всеукраїнському військовому з'їзді свій Перший універсал, який надавав українцям автономію [1, с. 181].

Підсумовуючи, зробимо такі висновки. **По-перше**, бачення майбутнього українських земель новою петроградською політичною верхівкою не надто відрізнялось від бачення династії Романових. Російські революціонери не були прихильниками рівноправного співіснування в одній державі російського та українського народів. В. Винниченко влучно охарактеризував суть політичних перемовин з представниками Тимчасового уряду: «Вирішуючи територію майбутньої України, вони торкнулися Чорного моря, Одеси, Донецького району, Катеринославщини, Херсонщини, Харківщини. І тут, від одної думки, що донецький і херсонський вугілля, що катеринославське залізо, що харківська індустрія одніметься в них, вони захвилювались, що забули про свою професорську мантію, про свою науку, про високі Установчі збори, почали вимахувати руками, розхристались і виявили всю суть свого руського гладкого, жадного націоналізму» [11, с. 167]. **По-друге**, своєрідним «локомотивом» революційних перетворень у процесі формування української держави були військові. **По-третє**, попри, здавалося б, очевидне небажання російських революціонерів йти на поступки щодо ймовірного проголошення української автономії – Центральна Рада не ідентифікувала їх як відвертих ворогів української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий українець: матеріали з життя та діяльності М. С. Грушевського / Упоряд., підгот. текстів та фотоматеріалів, комент., приміт. А. П. Демиденка. – К.: Веселка, 1992. – 551 с.
2. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна: у двох книгах. – Книга 2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк та ін.; відп. ред. О. П. Реєнт; авт. кол.: Ю. В. Берестень та ін. – К.: Кліо, 2015. – 800 с.
3. Бевз Т. А. Партія соціальних перспектив і національних інтересів (Політична історія УПСР): Монографія. – К.: ІПІЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. – 587 с. [Електронний ресурс]: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. – Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/Bevz_46.pdf
4. Голубко В. Армія Української Народної Республіки 1917–1918: Утворення та боротьба за державу. – Львів: Кальварія, 1997. – 275 с.
5. Городня Л. Д. Олександр Шульгін (1889 – 1960) як представник нової генерації української національної еліти першої половини ХХ ст. [Електронний ресурс]: Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Історія. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/istorija/articles/gorodnya-n-d-oleksandr-shulgin-18891960-asa-representative-of-new-generation_15714.pdf
6. Єфремов С. Публіцистика революційної доби (1917–1920 рр.): у двох томах. – Том 1. 9 березня 1917 р. – 28 квітня 1918 р. – Упоряд.: В. Верстюк (керівник), Г. Басара-Тилишак, В. Бойко, В. Скальський. – К.: Дух і Літера, 2013. – 648 с.
7. Кедрін І. У межах зацікавлення. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка, 1986. – 523 с.
8. Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. та ін. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.) / Упоряд. Б. З. Якимович. – 4-те вид., змін. і доп. – Львів: Світ, 1992. – 712 с.
9. Ковальчук М. Битва двох революцій: Перша війна Української Народної Республіки з Радянською Росією. 1917–1918 рр. – Т. 1. – К.: Стило, 2015. – 608 с.

10. Коновалець Є. Причинки до історії Української революції [Електронний ресурс]: Наклад Проводу Українських націоналістів. – 60 с. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Konovalets_Yevhen/Prychynky_do_istorii_ukrainskoi_revoliutsii.pdf

11. Кость С. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості формування). – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 514 с.

12. Кость С., Тимчишин О., Федірко К. Нариси з історії української військової преси. – Львів: Світ, 1998. – 356 с.

13. Кульчицький С. В. Російська революція 1917 року: новий погляд. – К.: Наш час, 2008. – 79 с.

14. Повороту не буде! Соціально-політичні праці 1917–1918 рр. / М. С. Грушевський; упоряд., передм. І. Гирича; текстологія С. Панькової. – Харків: Савчук О. О., 2015. – 480 с.

15. Славінський М., Мазепа І., Феденко П. та ін. Збірник пам'яті Симона Петлюри (1879 – 1926) – Прага: Управа організаційного Комітету для вшанування пам'яті С. Петлюри, 1930. – 258 с.

16. Турченко Ф. Микола Міхновський: Життя і слово. – К.: Генеза, 2006. – 320 с.

17. Турченко Ф. Утворення Української Центральної Ради: незакінчена дискусія [Електронний ресурс]: Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету / Ф. Турченко // Провісник. – Запоріжжя, 2005. – [Вип. XIX]. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Turchenko_Fedir/Utvorennia_Ukrainskoi_Tsentralnoi_Rady_nezakinchena_dyskusiia/

18. Український визвольний рух (березень–листопад 1917 року): Документи і матеріали / Упоряд.: В. Верстюк (керівник) та ін. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 1024 с.

19. Феденко П. Історія революції (1917–1921). Центральна Рада. [Електронний ресурс]: 29 с. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13842/file.pdf>

20. Хома І. Історія військового формування Січових стрільців (1917–1919 роки): монографія. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 240 с.

REFERENCES

1. DEMYDENKO, A., ed. (1992). *A Great Ukrainian: Materials from Life and Activity of M. Hrushevsky*. Kyiv: Veselka, 551 p. [in Ukr.]

2. SMOLII, V., BORIAK, H., REIENT, O., ed., et al. (2015). *The Language of Documents and Evidence, Book 2 of Great War of 1914–1918 and Ukraine: In Two Books*. Kyiv: Klio, 800 p. [in Ukr.]

3. BEVZ, T. (2008). *Party of Social Perspectives and National Interests (Political History of UPSR): A Monograph*. Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 587 p. [online]. Available at: http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/Bevz_46.pdf [Accessed 01 Nov. 2016]. [in Ukr.]

4. HOLUBKO, V. (1997). *Army of the Ukrainian People's Republic in 1917–1918: Formation and Struggle for the State*. Lviv: Kalvariia, 275 p. [in Ukr.]

5. HORODNIA, L. *Oleksandr Shulhin (1889–1960) as a Representative of the New Generation of the National Ukrainian Elite of the First Half of the Twentieth Century*. [online]. Available at: http://papers.univ.kiev.ua/1/istorija/articles/gorodnya-n-d-oleksandr-shulgin-18891960-asa-representative-of-new-generation_15714.pdf [Accessed 01 Nov. 2016]. [in Ukr.]

6. YEFREMOV, S., VERSTYIUK, V., chief comp, BASARA-TYLISHCHAK, H., BOIKO, V., SKALSKYI, V., comps. (2013). *March 9, 1917 – April 28, 1918., Volume 1 of Opinion Journalism during the Revolution Period (1917–1920): In Two Volumes*. Kyiv: Dukh i Litera, 648 p. [in Ukr.]

7. KEDRYN, I. (1986). *In Terms of Interest*. New York, Paris, Sydney, Toronto: Naukove tovarystvo imeni T. Shevchenka, 523 p. [in Ukr.]

8. KRYPIAKEVYCH, I., HNATEVYCH, B., STEFANIV, S., YAKYMOVYCH, B., comp., et al. (1992). *History of Ukrainian Army (From Princely Times to the 20th Century)*. 4th ed., revised and updated. Lviv: Svit, 712 p. [in Ukr.]

9. KOVALCHUK, M. (2015). *Battle of Two Revolutions: The First War of the Ukrainian People's Republic with Soviet Russia. 1917–1918*. Vol 1. Kyiv: Stylos, 608 p. [in Ukr.]

10. KONOVALETS, Ye. *Reasons for the History of the Ukrainian Revolution*. [online]. Available at: <http://shron.chtyvo.org.ua/>

Konovalets_Yevhen/Prychynky_do_istorii_ukrainskoi_revoliutsii.pdf [Accessed 11 Aug. 2016]. [in Ukr.]

11. KOST, S. (2006). *West Ukrainian Press during the First Half of the 20th Century. International Context (Principles of Activity, Division into Periods, Structure, Peculiarities of Formation)*. Lviv: Vydavnychiy tsentr Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni I. Franka, 514 p. [in Ukr.]

12. KOST, S., TYMCHYSHYN, O., FEDIRKO, K. (1998). *Essays on the History of Ukrainian Military Press*. Lviv: Svit, 356 p. [in Ukr.]

13. KULCHYTSKYI, S. (2008). *The Russian Revolution of 1917: A New Look*. Kyiv: Nash Chas, 79 p. [in Ukr.]

14. HRUSHEVSKY, M., HYRYCH, I., comp., PANKOVA, S., text. (2015). *There Would Be No Return! Social and Political Works in 1917–1918*. Kharkiv: Savchuk O. O., 480 p. [in Ukr.]

15. SLAVINSKYI, M., MAZEPA, I., FEDENKO, P., et al. (1930). *Collection in Memory of Symon Petliura (1879–1926)*. Prague: Up-rava orhanizatsiinoho komitetu dlia vshanuvannia pamiati Symona Petliury, 258 p. [in Ukr.]

16. TURCHENKO, F. (2006). *Mykola Mikhnovskiy: The Life and the Word*. Kyiv: Henesa, 320 p. [in Ukr.]

17. TURCHENKO, F. (2005). Formation of the Ukrainian Central Rada: An Unfinished Discussion. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho derzhavnoho universytetu*. Zaporizhzhia: Prosvita. [online]. Available at: http://chtyvo.org.ua/authors/Turchenko_Fedir/Utvorennia_Ukrainskoi_Tsentralnoi_Rady_nezakinchena_dyskusiia/ [Accessed 11 Aug. 2016]. [in Ukr.]

18. VERSTIUK, V., comp., et al. (2003). *Ukrainian Liberation Movement (March – November 1917): Documents and Materials*. Kyiv: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihy, 1024 p. [in Ukr.]

19. FEDENKO, P. *History of the Revolution (1917–1921). The Central Rada*, 29 p. [online]. Available at: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13842/file.pdf> [Accessed 11 Aug. 2016]. [in Ukr.]

20. KHOMA, I. (2016). *History of the Military Formation of Sich Riflemen (During 1917–1919)*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi Politekhniky, 240 p. [in Ukr.]

M. Halushchak

Ukrainian Autonomy and National Army in the Reception of the Central Rada (Council) and the Provisional Government (From the February Revolution to the First Universal of the Central Rada)

Abstract

Under today's Russian military aggression in Ukraine, the analysis of the Ukrainian Revolution of 1917–1921 is becoming more and more important. Ukrainian military and political elite failed to use the state coup in the Russian Empire (February 27, 1917) for the creation of Ukrainian statehood. The author has analyzed the history of relationships between Ukraine and Russia from the February Revolution until the First Universal of the Central Rada (June 10, 1917). During this period, the Ukrainian society expected the solution of both social and national issues from the new Provisional Government. Among the latter, the most important were: the formation of Ukrainian autonomy and Ukrainian National Army. Basing his research on the published documents and memories, the author has analyzed the reception of the Central Rada and Provisional Government regarding the solution of these questions.

The new political power from Petrograd caused a lot of difficulties on the way of Ukrainians' aspirations for autonomy. The military commandment of the Russian army considered that the Ukrainization could destroy the army. The leadership of the Central Rada reacted to this cautiously and still declared support to the Provisional Government. Ideas of socialism, which were very popular at that time, contributed greatly to such politics because they provided for the struggle between classes, not between nations. The position of Ukrainian military, however, was different. Each time the Russian army hindered Ukrainization, the Ukrainian soldiers were more and more prone to consider Russians as open foes of Ukrainian national aspirations. It was at the second All-Ukrainian military assembly that the First Universal of the Central Rada was adopted giving autonomy to the Ukrainians.